

Regionala tillsynsavdelningen Sydöst
Ingela Larsson
Ingela.Larsson@ivo.se

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Synpunkter på remissen – Barnets bästa när vård enligt LVU upphör (Ds 2021:7)

Ert diarienummer S2021/02397

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) är i stort positiv till förslagen som läggs fram i utredningen för att stärka principen om barnets bästa och säkerställa ökad trygghet, säkerhet och stabilitet för barn som vårdas enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, (LVU) och socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

Remissinstanserna har ombetts att särskilt uppmärksamma och ta ställning till förslag, avvägningar och bedömningar i kap. 9.2.1 (*Ett självständigt rekvisit om barnets bästa bör inte införas vid bedömning av om vård enligt LVU ska upphöra*), kap. 11.1 (*En skyldighet för socialnämnden att följa upp den unges situation efter avslutad LVU-vård bör införas*) och kap. 12 (*Drogtester*) i utredningen. IVO anser att förslagen på dessa punkter är väl avvägda.

IVO delar utredarens bedömning om att barnets bästa inte ska vara ett självständigt rekvisit vid bedömning av om vård enligt LVU ska upphöra. I likhet med vad utredaren anför menar IVO att det skulle vara allt för rättsosäkert. IVO instämmer även i att det bör införas en skyldighet för socialnämnden att följa upp den unges situation efter avslutad LVU-vård. I denna del har IVO vissa ytterligare synpunkter som utvecklas i följande avsnitt. Synpunkterna är dock främst kopplade till den lagtekniska utformningen då IVO bedömer att det i vissa situationer kan uppstå tolkningssvårigheter gällande om SoL eller LVU ska tillämpas. Slutligen anser IVO även att, utredarens förslag om att socialnämnden bör ges en befogenhet att besluta om att vårdnadshavare och/eller föräldrar ska lämna prov för kontroll av alkohol- eller drogpåverkan inför umgänge och inför prövning av om vård enligt LVU ska upphöra, är väl utrett. Utredningen anser inte att det finns skäl för att ge nämnden möjlighet att kräva drogtester även under uppföljningen, efter avslutad LVU-vård. Mot bakgrund av att vården enligt LVU inte ska upphöra förrän de omständigheter som föranledde vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt, delar IVO

utredarens bedömning om att socialnämnden i dessa fall istället behöver inleda en ny utredning.

11.1 En skyldighet för socialnämnden att följa upp den unges situation efter avslutad LVU-vård bör införas

IVO anser att den föreslagna lagtexten lämnar utrymme för vissa tolkningssvårigheter kring om det är reglerna om uppföljning i SoL eller LVU som ska tillämpas i de fall när hemflytten behöver förberedas för barnet.

I 21 b § andra stycket i den föreslagna författningstexten i LVU-lagstiftningen stadgas att om återföreningen med vårdnadshavarna behöver förberedas ska socialnämnden följa upp den unges situation först när återföreningen har skett. Vidare föreslås att en uppföljning ska avslutas senast sex månader efter det att uppföljningsskyldigheten inträder enligt 21 b § LVU (se föreslagen lydelse till 21 c § tredje stycket LVU).

I SoL finns också en bestämmelse (11 kap 4b §) som ger socialnämnden rätt att följa upp ett barns situation utan vårdnadshavarens samtycke efter avslutad placering. Idag gäller den bestämmelsen även för LVU-placeringar men nu föreslås att det bara ska gälla för placeringar enligt SoL, eftersom det införs en särskild bestämmelse om uppföljning i LVU. Enligt 11 kap 4 c § andra stycket i SoL får en uppföljning enligt SoL som längst pågå i två månader. Den föreslagna bestämmelsen i LVU-lagstiftningen ger således socialnämnden möjlighet till en betydligt längre uppföljning.

När hemflytten behöver förberedas för ett barn (och flyttningsförbud inte är aktuellt) så behöver barnet vara fortsatt placerat. Ett placeringsbeslut enligt SoL behöver därför fattas i dessa ärenden i samband med att vården enligt LVU upphör. Hemflyttningsprocessen för barnet kan ibland pågå under lång tid. Så som IVO tolkar de föreslagna bestämmelserna om uppföljning i 21 b och c §§ LVU ska uppföljningstiden enligt LVU börja löpa först efter att barnet flyttat hem till sina vårdnadshavare. IVO har inget att invända mot en sådan ordning men vi ställer oss frågande till hur detta förhåller sig till bestämmelsen om uppföljning i 11 kap. 4 b § SoL. Är den föreslagna bestämmelserna i 21 b och c §§ tillämpliga framför bestämmelserna i SoL i dessa fall eftersom placeringen har föregåtts av en placering enligt LVU? Eftersom bestämmelserna i SoL inte ger socialnämnden samma möjligheter och inte heller stadgar någon skyldighet för uppföljning riskerar annars dessa barn att inte få det skydd som avses genom förslaget. Eventuellt skulle detta kunna avhjälpas genom ett förtydligande i den föreslagna lydelsen till 11 kap. 4 b § SoL om att uppföljningsbestämmelserna i LVU ska tillämpas om den frivilliga placeringen har sin grund i att barnet ska återförenas med den som har vårdnaden om barnet efter att vård enligt 21 § LVU har avslutats.

I den föreslagna lydelsen till 21 c § tredje stycket LVU stadgas också att uppföljningen ska avslutas om en utredning inleds enligt 11 kap 1 § första stycket SoL. IVO anser att det inte bör vara ett ska-krav. Att en utredning inleds kan vara skäl för att avsluta uppföljningen men det kan också vara till nackdel för barnet att uppställa krav på att uppföljningen ska avbrytas i dessa fall. Det skulle vara mer ändamålsenligt med utredningens syfte att ge socialnämnden en möjlighet att avbryta uppföljningen i dessa situationer. Då kan en bedömning göras av om det finns fortsatta skäl att fortsätta uppföljningen även om en utredning inleds.

Det kan också vara så att nämnden inleder utredning under tiden som en hemtagningsprocess pågår. Då har uppföljningsskyldigheten inte inträtt enligt 21 c § LVU. Fråga uppkommer då om det får till följd att en uppföljningsskyldighet inte inträder.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Sofia Wallström. I den slutliga handläggningen har avdelningscheferna Daniel Lilja, Anna Sundberg och Maria Björklund samt biträdande chefsjuristen Monica Jacobsson deltagit. Inspektören Ingela Larsson har varit föredragande.

Beslutet har godkänts elektroniskt via e-post dag som ovan.